

Saló de Sessions de l'Ajuntament de Terrassa. 31 de maig de 2022

Acte de lliurament de la Medalla d'Honor de la Ciutat a Enric Cama i Colomé. Glossa de Domènec Martínez García. Sociòleg (ACEPF)

Benvolgut alcalde, regidores i regidors, amigues i amics,

És un honor i un privilegi fer aquesta glossa de l'Enric. L'Enric Cama i Colomé. I fer-ho en aquest espai solemne de l'Ajuntament que aplega avui a moltes persones, veus i sensibilitats diverses de la ciutat, i també —cal dir-ho— d'arreu de Catalunya que ens han volgut acompanyar.

Aquest acte de lliurament de la Medalla d'Honor de la ciutat és, com ja s'ha dit, un reconeixement —per unanimitat del ple— a la trajectòria vital de l'Enric Cama, al seu compromís en la defensa permanent dels drets universals, l'educació, la justícia social, la història, i la memòria democràtica. Un acte amb emocions a flor de pell i anhels compartits que simbolitza el millor de la política institucional.

U no és ningú, diu un poema ben conegut de Joan Brossa. L'Enric ho va aprendre ben aviat al carrer Verdi del barri de Gràcia de Barcelona, com li agrada reivindicar. Fill d'una modista i un treballador del ram de l'oli, sempre tocant de peus a terra, i acompanyat de les lectures dels clàssics que ajuden a crear consciència social, com ens recorda l'alcalde a la seva presentació (Homenatges). L'any 2018, cap a unes jornades sobre memòria a Santa Cruz de Moya, vam fer nit al poble de Fortanete. L'Enric ens va relatar les vivències del seu pare a la Casa de la Caritat: la derrota, l'exili i les platges d'Argelers, l'escolta clandestina de la ràdio *La Pirenaica*. Records que ens permeten avui reconstruir els itineraris de la memòria —sense falses nostàlgies—, fent valdre l'exercici de les fraternitats en temps de plom, i algunes lliçons de solidaritat per anar —amb orgull i el cap ben alt— per la vida.

L'Enric, a deu anys va entrar a formar part dels escoltes catalans, allà va forjar valors i amistats que seixanta anys després encara conserva, compartint dinars i practicant l'art de la bona taula, i de la conversa a la sobretaula. D'aquells temps en què feia escalada de muntanya, li va quedar

una sentència que de tant en tant ens recorda per aplicar a la vida quotidiana: “Si has de fer una ruta nova, és convenient que els joves, sense prejudicis ni limitacions mentals, prenguin la iniciativa, però sempre al costat dels veterans que són els que coneixen les dificultats i els ensurts. És a dir, fent una cordada intercalant gent jove i gent veterana”. Una barreja intergeneracional que a l’Enric li agrada practicar en els diferents àmbits que tenim la sort de compartir.

La vida professional al taller i la fàbrica, va començar ben aviat: a catorze anys, molt comú en aquella època. Estudis nocturns, i aprenentatge de què volia dir: fer bé el treball, afegint consciència social, compromís sindical i militància política. En Joan Coscubiela al seu article qualifica l’Enric, com un militant, un corredor de fons. Sense dubte ho és: més de 50 anys, llargs, cotitzant al seu sindicat, CCOO i a les diferents forces polítiques, com el PSUC, ICV o Esquerra Verda. No és una adhesió incondicional o acrítica. Però és un signe de fidelitat a una causa comuna. La *causa de la humanitat*. Com ja és conegut, però cal recordar-ho ara —quan parlem de dificultats i d’incerteses en aquests temps en què ens ha tocat viure—, la militància sindical i política als anys 60 i 70 no era un camí de roses. Volia dir clandestinitat, ser candidat a la tortura i a la privació de llibertat. L’Enric ho sap molt bé: violents interrogatoris a la Jefatura Superior de Policia, la Via Laietana que avui reivindiquem com a centre de la Memòria, i després a la presó de la Model amb entranyables històries solidàries i fraternals —amb gent també de Terrassa— que ens ha explicat moltes vegades.

En sortir de la presó accedia a la Universitat per la fórmula de majors de vint-i-cinc anys. Iniciava un camí que amb la llicenciatura d’Història li ha permès desenvolupar la seva autèntica vocació. La de professor de socials i història. Ja hi arribarem.

Permeteu-me, primer, una pinzellada a la seva activitat política. L’any 1977 l’Enric va deixar l’empresa i es va convertir en professional polític del PSUC (que volia dir, ingressos inferiors a les retribucions de l’empresa i incertesa professional). Responsable d’organització del Comitè de Barcelona —al mític local del carrer Santa Anna, i amb vasos comunicants al pis de dalt el CEUMT, l’escola del municipalisme democràtic—, membre del Comitè Central i col·laborador de l’Agrupació Europa (la política europea impulsada per l’Antoni Gutiérrez Díaz).

Són anys vibrants i volíem canviar el món. Però primer s'havien de consolidar les llibertats i les institucions democràtiques en una transició gens fàcil, com ens recorda la placa que hi ha al pòrtic del local de CCOO. Calia fer una Constitució, l'Estatut, escollir Ajuntaments Democràtics, i les primeres eleccions al Parlament de Catalunya. Era necessari també impulsar una política pròpia a Europa. Pels comunistes del PSUC la construcció europea no és una qüestió tàctica, és una concepció de fons, estratègica. Ho hem recordat fa unes setmanes a Brussel·les presentant el llibre que ha escrit Txema Castiella sobre "El Guti". En aquest llibre ens explica que l'Enric Cama va ser un dels protagonistes en el gran míting de la Monumental de 1978 amb la presència d'Enrico Berlinguer. *Barcelona, capital de l'eurocomunisme*. "L'Enric Cama no surt a les fotografies de la Monumental. Però ha estat el responsable d'organització i seguretat del míting", diu l'autor. L'Enric ha estat una peça clau en el servei d'ordre de les manifestacions unitàries per la Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia dels anys 70.

Per cert, amb la invocació inequívoca de *Socialisme en llibertat*, ja s'havia celebrat a Terrassa *La roja* el primer míting comunista de l'Estat. Omplint de gom a gom l'SFERIC un llunyà 29 de maig de 1976. L'Enric Cama ha estat un dels cronistes d'aquest acte que també va ajudar a organitzar des de Barcelona.

És sabut que l'any 1980 es va establir a Terrassa. La Tessa Julià té una bona part de responsabilitat en aquesta atracció estel·lar, i nosaltres encantats! Va començar una nova etapa. L'Enric va assumir la Secretaria d'Organització del Vallès i també va entrar a formar part del comitè local del PSUC a Terrassa. A més a més de les tasques de formació al Comitè Central. La divisió del Partit l'any 1982 va marcar un abans i un després en la història del PSUC i de Catalunya. En aquells moments l'Enric va canviar d'activitat i va preparar les oposicions per professor de secundària sense abandonar mai el compromís polític. He trobat al meu arxiu una entrevista que li van fer al *Diario de Terrassa* el mes de juny de 1989. Formava part de la candidatura encapçalada pel "Guti" al Parlament Europeu per *Iniciativa per Catalunya*, i també de la Junta del Consell Català del Moviment Europeu del qual va arribar a ser Vicepresident. Deia l'Enric Cama l'any 1989: "Entré en el PSUC por su política inequívoca por las libertades y la crítica a los regímenes de socialismo real del este de Europa. El PSUC, y también el PCE, se adelantaron en su análisis de muchas cuestiones que ahora son

actualidad, porque el socialismo solo puede seguir la vía de la democracia y no otra”.

A l'Enric no li agrada fugir d'estudi amb temes de fons. Tampoc ho fa amb les coses més quotidianes, però vitals. La Fabiola Gil i en Manel Pérez, fan servir el mític cartell de “Mis manos: mi capital” de les primeres eleccions generals del 15-J de 1977 —que per cert va guanyar el PSUC a Terrassa—, per destacar la capacitat d'anàlisi i de reflexió de l'Enric. “L'Enric continua treballant per construir confiança, per reivindicar el diàleg i el reconeixement dels altres. Reivindicant la credibilitat de la política, perquè la política no és el problema, sinó part de la solució”. Justament el missatge que més es va destacar de l'acció de l'eurodiputat Antoni Gutiérrez Díaz, durant l'acte de presentació del llibre que abans he citat, “la UE, i la seva construcció és l'art de la negociació”. L'Enric Cama forma part activa d'aquesta escola de pensament. No li agrada l'adanisme permanent, tampoc els dogmatismes, ni els sectarismes..., vinguin d'on vinguin.

Tanco aquesta referència a l'activitat política, però també aplicable a altres àmbits amb la lletra menuda de l'escrit del Amics de les Arts: “un home de grup”. “L'Enric ha clavat claus, ha mogut tarimes, ha pintat i tallat fustes, ha posat i ha tret cortines, cadires i grades, venut entrades i fet d'acomodador...” Talment, com el coneixem. Encara ara vol portar cadires al Fossar de la Pedrera, cada mes de febrer, quan recordem les persones afusellades al Camp de la Bota. Com diu l'Andreu Mayayo, citant-nos els temps de Hollywood i la caça de bruixes “si voleu saber quins són els militants més perillosos en un míting del Partit Comunista, els de pedra picada de veritat, fixeu-vos en aquells que es queden a recollir les cadires i a escombrar la sala”. Els de tota la vida.

Diu en Santi Pérez en aquest recull: “la passió de l'Enric va ser —i encara és— ensenyar”. Diferents generacions que han passat pel Copèrnic així ho certifiquem. Moltes d'aquestes persones han triat història o s'han fet professors o professores d'història després de conèixer l'Enric i la qualitat de la seva professionalitat i docència. Tenim un bon grapat d'exemples, alumnes seus avui presents, i també personal no docent amb qui va establir molts lligams d'afecte, que ho certifiquen. Jo soc testimoni directe, en molts trajectes en tren cap a Barcelona, d'anada o de tornada, de com alguna persona se li apropava i li preguntava: “Vostè és el professor Cama? Jo vaig

anar al Copèrnic i tinc molt bon record de les seves maneres d'explicar la història a les aules". Quina enveja. Aquesta passió per la història docent, durant 25 anys, l'ha sabut traslladar (coneixement, metodologia i innovació: recursos didàctics) al gran combat per la pedagogia i la recuperació de la memòria democràtica a la nostra ciutat i també arreu de Catalunya, Espanya i Europa.

De ben aviat a Terrassa, va participar en col·laboració amb l'Associació de Mestres Alexandre Galí en la preparació dels llibrets que expliquen la història de Terrassa, també en la creació de la col·lecció "Recerca i arxiu de fons orals". L'Enric va formar part de la Comissió Cívica per la Recuperació de la memòria Històrica que va impulsar el llibre: *El combat per la llibertat*, editat l'any 2007. L'Enric va fer la conferència a l'acte de lliurament de diplomes a la gent represaliada per la dictadura en un acte presidit pel conseller Joan Saura a la nostra ciutat l'any 2010. Ha donat forma a diferents històries de vida, com la de l'Apol·lo Giménez, entre d'altres. Ha col·laborat en diverses iniciatives associades al Llibre de la Vida. En Juan M. Calvo recorda la constitució de l'Espai de Memòria i dels Valors Democràtics impulsat l'any 2017. Jo vull afegir la importància de les plaques de la memòria. L'any passat en una ponència presentada en el marc *d'unes Jornades sobre Espai públic i memòria històrica* afirmava: "aquest itinerari de senyals de la memòria que vam iniciar amb la placa de la "Manifestació de les pedres" rememorant els 50 anys d'aquell 27 d'octubre de 1967, configura un fil conductor molt potent per explicar i narrar les lluites que ens han precedit durant el segle passat (...) la resistència contra la dictadura i la lluita per les llibertats democràtiques i els drets socials a la ciutat. Ja disposem de rutes literàries al voltant del tèxtil, del patrimoni industrial i modernista, ara necessitem enfortir aquesta ruta de la memòria democràtica local". La transmissió de la memòria no és un fet melangiós, és un acte de resistència cultural contra l'oblit. Imprescindible en aquests temps d'incertesa. Per això cal afegir la placa de l'SFERIC, sense més dilació.

Ara estem orgullosos que la nostra ciutat sigui també un referent en la col·locació de les llambordes les *Stolspersteine*, reivindicant la memòria de les persones deportades als camps nazis. L'Enric forma part de l'Amical de Mauthausen, sap del valor de la pau a Europa i el significat del jurament "mai més, enlloc, contra ningú".

L'Enric és un treballador incansable. No diu mai que no a cap demanda d'article o referència històrica per un discurs o intervenció. Ho fa amb rigor i amb passió. Durant els anys 90, va trobar temps per ajudar a fer les memòries d'en Gregorio López Raimundo, amb la col·laboració de la Tessa, com es pot llegir a la pàgina de reconeixements. També es va implicar de valent amb una obra monumental de l'Associació: *Notícia de la llarga nit. Vides i veus a les presons franquistes (1939-1959)*. Rescatant testimonis d'homes i dones represaliades durant els anys més durs de la dictadura. Actualment, manté una col·laboració permanent amb el Dr. Martín Almada, un jurista paraguaià, descobridor dels arxius del terror (l'Operatiu Cóndor), reescrivint textos personals i manifestos contra les diferents impunitats a Amèrica Llatina. Una relació que vam oficialitzar a l'Associació de expresos, mitjançant un conveni de col·laboració que vam rubricar amb unes fotografies entranyables. Era l'any 2007, els mateixos dies que encapçalàvem les manifestacions contra la guerra, darrere d'una pancarta "contra l'ocupació d'Iraq i Palestina".

Des de fa molt, L'Enric forma part de l'Associació d'expresos polítics del franquisme i manté la seva condició de cronista de la nostra Associació i la seva capacitat de reflexió dirigint la revista *Catalunya Resistent*. De manera coral, integrant les diferents experiències i sensibilitats en un món de gran complexitat. Fugint de les simplificacions de manual i també de les polaritzacions estèrils i paralitzants. I aquesta és una gran fita per preservar allò que interessa: la fraternitat i la memòria. Per aquesta dedicació l'Enric va rebre la placa de reconeixement i homenatge de l'Associació l'any passat.

I fa uns mesos va presentar el seu darrer llibre: *"Una esperança permanent. 22 anys d'editorials de Catalunya Resistent"*. En Carles Vallejo, de l'Associació catalana d'expresos polítics del franquisme, escriu al pròleg i referint-se a alguns dels 95 editorials: *El neofeixisme ensenya l'orella; Contra la guerra, globalitzem la Pau*, entre d'altres. "Aquests titulars de vegades són enigmàtics, d'altres parlen d'amics de l'Associació com l'Antoni Tàpies, però tots traspuen l'optimisme de la voluntat i el pessimisme de la intel·ligència del col·lectiu de resistents antifeixistes que som, preocupats pel que passa al món i a casa nostra amb la voluntat de no defallir en la lluita per una societat més justa i més democràtica".

L'Enric col·labora cada any amb l'organització de l'homenatge de l'Amical de les Brigades Internacionals. Colze a colze amb el seu estimat company i president de l'entitat Eduard Amouroux. Quan l'any 2021 vam fer l'acte del 90 aniversari de la proclamació de la República, justament al Pavelló de la República de Barcelona, davant de la reproducció del Gernika, l'Enric Cama ens va fer una lliçó magistral (es pot veure als vídeos de la nostra Web) sobre el 150 aniversari de la Comuna de París. Testimoniant que el fil roig de la nostra memòria ve de molt lluny. També va ser l'encarregat de fer la intervenció central en una sessió a la seu de Parlament Europeu (abril de l'any 2019), en el marc d'una trobada d'entitats memorialistes de Catalunya amb un grup d'europarlamentaris, on assenyalava, com la situació internacional va condicionar la nostra història, situant la Guerra d'Espanya (1936 a 1939) com a preludi de la Segona Guerra Mundial.

L'Enric Cama també forma part del Consell de Participació del Memorial Democràtic. Aquesta proliferació de "militàncies" no és fàcil de gestionar. Al text d'Amics de les Arts i Joventuts Musicals ens recorda que l'Enric ha pujat a l'escenari per fer personatges tan variats com un bisbe irreverent. Ell mateix presumeix quan programem activitats, de poder fer tots els personatges de l'auca. "Quin barret ens posarem avui?, el barret de l'ACEPF, de l'Amical, de l'Espai de Memòria... Això sembla *La Venganza de don Mendo*", diu amb el seu estil habitual.

Ja sabeu que una de les moltes virtuts de l'Enric, fins i tot en els moments més complicats de la vida, és treure ferro als accidents i pedregar del camí, cultivar la bonhomia, el sentit de l'humor, i fer un bon ús de la ironia per moderar gaites quan van mal dades.

Arribats a aquest punt. Cal anar posant punt final a aquest parlament per no abusar més de la vostra indulgència.

Estem avui aquí perquè l'Enric Cama no ha defallit mai, fidel al seu compromís amb les utopies universals d'un món de pans i de roses per tothom, com li agrada repetir.

També se sent interpretat per aquest pensament de Joseph Roth, que hem fet nostre:

“La alegría de haber bregado por una gran idea sigue determinando nuestra conducta mucho después de que la duda nos haya vuelto lúcidos, conscientes y desesperanzados.”

Jo vull afegir un altre. És d'un dels personatges de la nostra estimada Almudena Grandes:

“Con el tiempo comprendí que la alegría era un arma superior al odio, las sonrisas más útiles, más feroces que los gestos de rabia y desaliento”.

Sí. Ens hem fet grans, ens hem fet vells. Amb l'Enric coincidim en moltes coses, les importants, i quan no hem estat d'acord, també hi ha hagut un gran respecte i comprensió. És ben cert que hem tingut el privilegi de fet aquest recorregut per la història recent, gairebé cinquanta anys amb una gran complicitat. En cas de dubtes, com diu més d'un amic i amiga “cal apuntar-se a l'equip de l'Enric. Segur que l'encerta”. Hi ha qui ens han catalogat de parella de fet. Expressió, sens dubte, d'una llarga i gran amistat. En una modesta publicació dedicada a la Cèlia García López, i ja han passat més de 20 anys, jo feia un agraïment a “l'Enric Cama, professor d'història i amic i company de moltes batalles”. Avui el vull reiterar.

Gràcies, Enric per aquest gest de generositat proposant-me fer aquesta glossa.

Moltes gràcies, Enric, moltes gràcies, Tessa.

